

Sjöhistoriska museet
Kulturavsenheten
Intendent Fredrik Blomqvist
08-519 549 38

YTTRANDE

Datum/Date 2015-06-10
Vår beteckn/Our reg No. Dnr 5.2-2015-221

Er beteckn/Your reg No. Ku 2014/591/KA

Regeringskansliet
Kulturdepartementet

103 33 STOCKHOLM

Farokonventionen – Europarådets ramkonvention om kulturavets samhälleliga värde

Sammanfattning

Statens maritima museer (SMM) har tagit del av Riksantikvarieämbetets rapport om förutsättningarna för och konsekvenserna av en eventuell anslutning till Europarådets Farokonvention. SMM ser positivt på en svensk anslutning till konventionen i enlighet med Riksantikvarieämbetets förslag.

Kulturavet som resurs för socialt hållbar utveckling

Det maritima kulturavet är en betydelsefull del av vår gemensamma historia och de offentliga museerna kan inte utan allmänhetens engagemang ensamma spegla dess betydelse för människor och samhällets utveckling. Allmänhetens engagemang för det maritima kulturavet är stort i hela landet och omfattar bl a ett femtiotal ideellt drivna sjöfartsmuseer, hundratals historiskt värdefulla fartyg (varav 130 är k-märkta på grund av sitt kulturhistoriska värde), ett tiotal varvshistoriska föreningar, tusentals sportdykare samt Svenska fyrsällskapet med underavdelningar över hela landet. Arbetet med det maritima kulturavet sammanfaller därigenom i hög grad redan nu med Farokonventionens intentioner och andemening.

SMM:s erfarenhet av arbetet med de maritima nätverken är att yrkes stoltheten är viktig för dem som engagerar sig. Det gäller t.ex. inom Nätverket Svenska varv med alla de runt 15 varvshistoriska föreningar som grundats i landet på senare år. Men det gäller också i hög grad dem som genom traditionell teknik och med hantverksmässig specialkunskap ser till att hålla de historiskt värdefulla fartygen i drift. Möjligheten att samla kring en gemensam fråga har enligt vår mening en samhällsnytta som innebär att människors livskvalitet ökar.

Risker med "här och nu"-perspektivet

I utredningen skriver Riksantikvarieämbetet att en av utmaningarna vad gäller kulturavet som resurs för en socialt hållbar utveckling är att den starka betoningen av "här och nu" kan ge negativa effekter för det långsiktigt hållbara perspektivet. SMM tror att detta vägs upp av de institutioner som sedan lång tid tillbaka arbetar med kulturavet. Regeringen kan även ge statliga institutioner i uppdrag att särskilt beakta det långsiktigt hållbara perspektivet.

Kulturavet som resurs för en ekonomiskt hållbar utveckling

SMM bedömer att det maritima kulturavet kan bidra till regional och lokal utveckling. Det människor har kunskap om är man i allmänhet också mån om. I förlängningen innebär detta att fornlämningar som t.ex. fartyglämningar bäst

YTTRANDE

Datum/Date 2015-06-10
Vår beteckn/Our reg No. Dnr 5.2-2015-221

Sjöhistoriska museet
Kulturavsenheten
Intendent Fredrik Blomqvist
08-519 549 38

Er beteckn/Your reg No. Ku 2014/591/KA

skyddas av att många människor har kunskap om dem. Ett bra exempel är Dalarö skeppsvraksområde – Sveriges första maritima kulturreservat. Här finns flera lagskyddade fartyglämningar från 1600-talet och framåt som nu kan besökas av sportdykare ledda av specialutbildade dykguider eller via undervattensrobot. SMM anser att detta synsätt på kunskap som skydd uppväger flera av de utmaningar som framhålls inom det ekonomiska området i rapporten.

Rättigheter och skyldigheter

SMM:s erfarenhet är att människors delaktighet och engagemang inom det sjöhistoriska området bär upp stora delar av levandegörandet och bevarandet av det maritima kulturarvet. Delaktighet och engagemang bidrar också till att skapa förståelse och acceptans för lagstiftningen inom området.

”Heritage Communities”

SMM har goda erfarenheter av s.k. ”Heritage Communities”. Stora delar av det maritima kulturarvet omfattas inte av kulturmiljöområdets lagskydd. Av det skälet har istället ett arbetssätt som bygger på samverkan mellan allmänhetens engagemang och SMM:s expertroll vuxit fram genom åren. Ett exempel på detta är myndighetens k-märkning av både fartyg och fritidsbåtar. Det är fartygs- och båtägarna som själva ansöker om att få sina farkoster värderade och de beslut som myndigheten fattar blir därmed samtidigt en hedersbetygelse för den förening, det företag eller den privatperson som särskilt engagerat sig för att både bevara och använda det flytande kulturarvet. På liknande sätt bedrivs arbetet och engagemanget för de gamla industrivarven i samverkan med ideella organisationer och andra relevanta parter.

Risker och utmaningar

SMM håller med om att det finns en del utmaningar av de slag som Riksantikvarieämbetet tar upp i rapporten. Framförallt är det enligt vår mening viktigt att vara uppmärksam på vilka önskemål och behov som finns av nya nätverk och samarbeten. Det offentliga kulturmiljöarbetet behöver vara lyhört och ha en beredskap för att utöka arbetet i konventionens anda.

Sjöhistoriska museet
Kulturarvsenheten
Intendent Fredrik Blomqvist
08-519 549 38

YTTRANDE

Datum/Date 2015-06-10
Vår beteckn/Our reg No. Dnr 5.2-2015-221

Er beteckn/Your reg No. Ku 2014/591/KA

Detta yttrande har beslutats av överintendent Leif Grundberg efter föredragning av intendenten Fredrik Blomqvist. Även museichefen vid Sjöhistoriska museet Hans-Lennart Ohlsson och enhetschefen för arkeologienheten Nina Eklöf har deltagit i den slutliga handläggningen av ärendet.

Leif Grundberg
Överintendent

Fredrik Blomqvist
Intendent

Kopia: Riksantikvarieämbetet, Box 5404, 114 84 Stockholm